

The relationship between self-efficacy and internet addiction with adolescent academic procrastination through self-regulation

Nasrin Ganjei ^{*1}, jalil babapour kheyraaddin²

1. PhD in Psychology, Aras International Campus, University of Tabriz.
2. Professor, Psychology, University of Tabriz, Iran.

Article info	Abstract
Article type: <i>Research Article</i>	The aim of the present study was to determine the relationship between self-efficacy and Internet addiction with adolescent academic procrastination through self-regulation. The research population was female students in the second year of high school in Tabriz, from whom 200 people were selected using a multi-stage cluster method. The research tools were the Savari Academic Procrastination Questionnaire (2011), Morris Self-Efficacy (2001), Sadeghzadeh et al.'s Virtual Social Network Addiction Questionnaire (2018), and Bouffard et al.'s Self-Regulation Questionnaire (1995). The data were analyzed using structural equation modeling and AMOS 24 and SPSS 25 software. The results showed that there is a negative and significant relationship between self-efficacy and academic procrastination, and a positive and significant relationship between Internet addiction and academic procrastination. There is an indirect relationship between self-efficacy and academic procrastination through self-regulation. There is an indirect relationship between Internet addiction and academic procrastination through self-regulation. The findings of this study can be used in designing educational programs so that students are less exposed to the harms of procrastination.
Received: 2025/01/18	
Accepted: 2025/04/18	
Pp: 107-120	

Keywords: Internet addiction, academic procrastination, self-regulation, self-efficacy

رابطه خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت با اهمال کاری تحصیلی نوجوانان به

واسطه خودتنظیمی

نسرین گنجه‌ای^{۱*}، جلیل باباپور خیرالدین^۲

۱. دکتری روانشناسی، پردیس بین‌المللی ارس، دانشگاه تبریز، ایران.

۲. استاد روانشناسی، دانشگاه تبریز، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف از پژوهش حاضر تعیین رابطه خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت با اهمال کاری تحصیلی نوجوانان به واسطه خودتنظیمی بود. جامعه پژوهش دانش آموزان دختر دوره دوم مقطع متوسطه شهر تبریز بود که از میان آنها ۲۰۰ نفر به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی سواری (۱۳۹۰)، خودکارآمدی موریس (۲۰۰۱)، پرسشنامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی صادق زاده و همکاران (۱۳۹۷) و خودتنظیمی بوفارد و همکاران (۱۹۹۵) بودند. داده‌ها از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و از طریق نرم افزار ۲۴ AMOS و ۲۵ SPSS تحلیل شدند. نتایج نشان داد بین خودکارآمدی و اهمال کاری تحصیلی رابطه منفی و معنی‌دار و بین اعتیاد به اینترنت با اهمال کاری تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. بین خودکارآمدی و اهمال کاری تحصیلی به واسطه خودتنظیمی رابطه غیر مستقیم وجود دارد. بین اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی به واسطه خودتنظیمی رابطه غیر مستقیم وجود دارد. یافته‌های این پژوهش می‌تواند در طرح ریزی برنامه‌های آموزشی مورد استفاده قرار گیرد تا دانش آموزان کمتر در معرض آسیب‌های حاصل از اهمال کاری قرار گیرند.
دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۲۹	واژه‌های کلیدی: اعتیاد به اینترنت، اهمال کاری تحصیلی، خودتنظیمی، خودکارآمدی.
پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۲۸	
صص: ۱۲۰-۱۰۷	

استیل^۱ (۲۰۰۷) معتقد است اهمال کاری شکل های گوناگونی دارد که یکی از رایج ترین آنها اهمال کاری تحصیلی است. اهمال کاری تحصیلی به رفتارهای غیر ضروری و غیر منطقی اطلاق می شود که منجر به تاخیر در انجام تکالیف تحصیلی می شود (استیل و کلینگزیک^۲، ۲۰۱۶). اهمال کاری تحصیلی تأثیرات منفی بر بازده تحصیلی دانش آموزان (گورشیت و هن^۳، ۲۰۱۹؛ کیم و نمبهارد^۴، ۲۰۱۹) و بهزیستی (دورو و بالکیس^۵، ۲۰۱۷) دارد. تخمین زده می شود که میزان شیوع بین المللی آن در جمعیت دانش آموزی حدود ۸۰ تا ۹۵ درصد باشد (حیات^۶ و همکاران، ۲۰۲۰). فرنی و همکاران اهمال کاری را به دو دسته تقسیم کرده اند، عمدی زمانی اتفاق می افتد که افراد آگاهانه درگیر رفتارهای اهمال کاری می شوند، ناخواسته زمانی اتفاق می افتد که اهمال کاری غیر ارادی و با خلق و خوی پایین و اضطراب همراه باشد (فرنی^۷ و همکاران، ۲۰۱۷). ویسر^۸ و همکاران (۲۰۱۸) تأکید کردند که متغیرهای شخصی و موقعیتی دو عامل اصلی اهمال کاری تحصیلی هستند عوامل شخصی عبارتند از افسردگی، اضطراب، خود ناتوانی، ترس از شکست، مهارت ضعیف در برنامه ریزی، پشتکار پایین، فقدان انگیزه درونی، عدم جهت گیری هدف و بدبینی. عوامل موقعیتی از جمله محیط مدرسه، معلمان بی نظم و سست، دستورالعمل های کاری نادرست و تنفر از تکلیف نیز ممکن است بر اهمال کاری تحصیلی دانش آموز تأثیر بگذارد. توجه به این نکته ضروری است که اهمال کاری تحصیلی یک پدیده پیچیده است که جنبه های شناختی، رفتاری و اجتماعی را در بر می گیرد (ستییواتی^۹ و همکاران، ۲۰۲۰). از دیدگاه نظریه انگیزش زمانی (TMT^{۱۰}) اهمال کاری با شکافی که بین قصد فرد و اعمال او وجود دارد مرتبط است و نشان می دهد اهمال کنندگان «مستعد نزدیک شدن به وسوسه و فاصله زمانی بین قصد خود و عمل برنامه ریزی شده هستند» (استیل و همکاران، ۲۰۱۸). به عبارت دیگر هرچه میزان تاخیر زمانی افزایش یابد به همان اندازه مطلوبیت کاهش می یابد (استیل، ۲۰۱۰). در این راستا، افراد اهمال کار هنگام مواجه شدن با اهداف بلند مدت بارها کار خود را به تاخیر می اندازند تا به منابع کوتاه مدت دست پیدا کنند (استیل و کلینگزیک، ۲۰۱۶).

گسترش فناوری استفاده از اینترنت را در روال عادی زندگی اجتناب ناپذیر کرده است. در این راستا به نظر می رسد اعتیاد به اینترنت از عوامل موثر در بروز اهمال کاری تحصیلی نوجوانان است. اعتیاد به اینترنت به عنوان از دست دادن کنترل در استفاده از رفتار اینترنتی تعریف می شود و مشخص شده است که منجر به مشکلات مختلف و ناسازگاری در زندگی روزمره می شود (جنون^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۱؛ یانگ^{۱۲}، ۱۹۹۶).

¹ Steel

² Klingsieck

³ Goroshit & Hen

⁴ Kim & Nemhard

⁵ Duru & Balkis

⁶ Hayat

⁷ Fernie

⁸ Visser

⁹ Setiyowati

¹⁰ temporal motivation theory (TMT)

¹¹ Jeon

¹² Young

نوجوانانی که هنوز از نظر روانی ناپایدار و نابالغ هستند اینترنت می تواند به طور بالقوه مورد سوء استفاده قرار گیرد، اینترنت به جای اینکه آنها را برای رشد و توسعه خود راهنمایی کند، در واقع می تواند عاملی مخرب برای شخصیت آنها باشد. اعتیاد به اینترنت یکی از مشکلات اصلی بهداشتی (کویونجو^۱ و همکاران، ۲۰۱۴) اجتماعی (وو^۲ و همکاران، ۲۰۱۵) در نوجوانان است. سان^۳ (۲۰۱۸) پی برد رفتار اهمال کاری تحصیلی با سطح موفقیت تحصیلی و زمان صرف شده در اینترنت مرتبط است. همچنین، اهمال کاری تحصیلی با اعتیاد به اینترنت همبستگی مثبت دارد (لیان^۴ و همکاران، ۲۰۲۱؛ آوزبورن^۵ و همکاران، ۲۰۲۰).

در این راستا، به نظر می رسد خودکارآمدی از عوامل موثر در بروز اهمال کاری تحصیلی نوجوانان است. افرادی که دارای درجه بالایی از خودکارآمدی هستند نسبت به کسانی که به توانایی های خود شک دارند تلاش بیشتری به خرج می دهند و در هنگام رویارویی با مشکلات بیشتر استقامت می کنند (بندورا^۶، ۱۹۹۷). خودکارآمدی پایین، اهمال کاری بیشتری را پیش بینی می کند (کلاسن^۷ و همکاران، ۲۰۰۸؛ لیو^۸ و همکاران، ۲۰۲۰). خودکارآمدی رفتار آینده را پیش بینی می کند زیرا نشان می دهد دانش آموزان می خواهند در موقعیت های چالش برانگیز تلاش کنند. هر چه میزان خودکارآمدی دانش آموزان بالاتر باشد، بیشتر جرات می کنند خود را در موقعیت های چالش برانگیزتری قرار دهند (بورکا و یوئن^۹، ۲۰۰۸؛ دورو و بالکیس^{۱۰}، ۲۰۱۷؛ کیم و سئو^{۱۱}، ۲۰۱۵). اسزپنسکا-جیراچا و مازورک^{۱۲} (۲۰۲۰) گزارش کردند که خودکارآمدی نقش مهمی در تعیین سطح موفقیت در انجام وظایف محوله ایفا می کند. شوفانیا^{۱۳} و همکاران (۲۰۲۳) پژوهشی را در مورد تأثیر خودکارآمدی بر اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان دبیرستانی انجام دادند و دریافتند که ۷۳ درصد از دانش آموزان دبیرستانی اهمال کاری تحصیلی را تجربه می کنند. کاندمیر^{۱۴} (۲۰۱۴) نشان داد خودکارآمدی یکی از بالاترین پیش بینی کننده های موثر در اهمال کاری است.

از سویی، خودتنظیمی یک منبع فردی ارزشمند برای نوجوانان است که به تنظیم آگاهانه افکار، احساسات و اقدامات فرد برای دستیابی به اهداف دلالت دارد (فريس^{۱۵} و همکاران، ۲۰۰۸). تحقیقات نشان داد که خودتنظیمی عامل مهم در فرآیند یادگیری است و نقشی اساسی در دستیابی به موفقیت تحصیلی ایفا می کند (رابسون^{۱۶} و همکاران، ۲۰۲۰). افراد با سطوح بالای خودتنظیمی مزایای منحصر به فردی را در فعالیت

¹ Koyuncu

² Wu

³ Can

⁴ Lian

⁵ Osborn

⁶ Bandura

⁷ Klassen

⁸ Liu

⁹ Burka & Yuen

¹⁰ Duru & Balkis

¹¹ Kim & Seo

¹² Szczepańska-Gieracha & Mazurek

¹³ Shofania

¹⁴ Kandemir

¹⁵ Fries

¹⁶ Robson

های یادگیری نشان دادند. آنها می توانند اهداف یادگیری روشنی را تعیین کرده و استراتژی های یادگیری مناسب را انتخاب کنند. از طریق ارزیابی مستمر پیشرفت تحصیلی می توانند به موقع استراتژی های یادگیری خود را تنظیم کرده و از موفقیت در تکمیل تکالیف تحصیلی اطمینان حاصل کنند (زیگلر و اپدناکر^۱، ۲۰۱۸). خودتنظیمی و اهمال کاری سازه های هستند که ارتباط نزدیکی دارند (استیل و کلینگسیک، ۲۰۱۶؛ استیل و همکاران، ۲۰۱۸). خودتنظیمی شامل بعد پشتکار، جنبه های خود انگیزی و راهبردی می شود (دویت و لنز^۲، ۲۰۰۰؛ گارزون اومرنکووا^۳ و همکاران، ۲۰۱۷)، در حالی که اهمال کاری شکست خودتنظیمی است (استیل، ۲۰۱۰). مطالعات نقش میانجی مهارت های خودتنظیمی در استفاده مشکل زا از اینترنت را نشان می دهد (ژانگ و وو^۴، ۲۰۲۰). برخی از مطالعات رابطه منفی بین استفاده مشکل ساز از اینترنت و خود تنظیمی پیدا کرده اند (یو^۵ و همکاران، ۲۰۱۹). کاراکایا اوزیر و آلتین سوی^۶ (۲۰۲۳) نشان دادند خودتنظیمی نقش میانجی بین اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی دارد. در این راستا، در سال های اخیر حجم پژوهش های موجود در زمینه اهمال کاری تحصیلی نوجوانان بسیار اندک است و درباره نوجوانانی که اهمال کاری تحصیلی دارند مسائلی مانند چگونگی و چرایی اهمال کاری تحصیلی، عوامل علی، زمینه ساز و مداخله گر در اهمال کاری تحصیلی و پیامدهای این رفتار اطلاعات بسیار اندکی وجود دارد. بنابراین درک و شناخت عوامل موثر در اهمال کاری تحصیلی یکی از ضروریات مشاوران است. در این راستا، با به کارگیری روش های ساختاری می توان روابط همبستگی بین متغیرها را دقیق تر بررسی و به غنای علمی نظریات اهمال کاری تحصیلی افزود. بر همین اساس، این تحقیق قصد دارد به این سوال پاسخ دهد آیا روابط ساختاری خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت به واسطه خودتنظیمی قادر به تبیین اهمال کاری تحصیلی نوجوانان است؟

روش پژوهش

این پژوهش به لحاظ هدف از نوع کاربردی و از لحاظ روش از نوع مطالعات همبستگی می باشد. کلین^۷ (۲۰۱۱) حداقل حجم نمونه برای استفاده از روش مدل یابی معادلات ساختاری را ۲۰۰ نفر می داند، همچنین وی تعداد ۵ تا ۱۰ شرکت کننده به ازای هر پارامتری که باید تخمین زده شود را پیشنهاد می کند با توجه به وجود ۴ متغیر در پژوهش تعداد پارامترهای محاسبه شده بدین قرار محاسبه شده است (تعداد مسیرها + تعداد واریانس های متغیرهای برون زاد + تعداد کواریانس ها + تعداد واریانس های خطا). بنابراین تعداد پارامترهای مدل فرضی در این پژوهش برابر ۲۹ پارامتر بود. از این رو نمونه انتخابی بایستی بین ۱۴۵ تا ۲۹۰ شرکت کننده باشد. با در نظر گرفتن ماهیت معادلات ساختاری و امکان افت آزمودنی ها، نمونه ۲۰۰ نفر دانش آموز در نظر گرفته شد. برای تحلیل داده های بدست آمده از آمار توصیفی و روش مدل یابی معادلات ساختاری استفاده شده است.

¹ Ziegler & Opdenakker

² Dewitte & Lens

³ Garzon Umerenkova

⁴ Zhang & Wu

⁵ Yu

⁶ Karakaya Özyer & Altinsoy

⁷ Kline

ابزار سنجش

اهمال کاری تحصیلی: پرسشنامه اهمالکاری تحصیلی توسط سواری در سال (۱۳۹۰) به روش تحلیل عاملی ساخته شده است. دارای سه مؤلفه (۱) اهمال کاری عمدی (۲) اهمالکاری ناشی از خستگی جسمی روانی (۳) اهمال کاری ناشی از بی برنامه‌گی می باشد. جواب ها در مقیاس لیکرت نمره گذاری می گردد. پایایی آزمون از طریق آفای کرونباخ برای کل آزمون ۰/۸۵ به دست آمد. روایی آزمون از طریق همبسته کردن با آزمون اهمال کاری تاکمن (۱۹۹۱) تعیین و مقدار آن ۰/۳۵ برآورد گردید (سواری، ۱۳۹۰).

خودکارآمدی: پرسشنامه توسط موریس^۱ (۲۰۰۱) ساخته شده و ۲۴ گویه دارد که سه بعد خودکارآمدی تحصیلی، اجتماعی و هیجانی را می سنجد. پاسخ به گویه ها در یک مقیاس ۵ درجه ای لیکرت نمره گذاری می شود. موریس (۲۰۰۱) پایایی این ابزار را با استفاده از روش آلفای کرونباخ بررسی و مقدار ضرایب را برای کل پرسشنامه ۰/۷۰، خودکارآمدی اجتماعی ۰/۷۸، خودکارآمدی تحصیلی ۰/۸۷ و خودکارآمدی هیجانی ۰/۸۰ گزارش کرد. در پژوهش چناری و یوسفی (۱۳۹۳) برای تعیین روایی از روش همبستگی هر بعد با نمره کل پرسشنامه استفاده شد و برای ابعاد خودکارآمدی اجتماعی، تحصیلی و هیجانی ضرایبی به ترتیب برابر با ۰/۷۶، ۰/۶۹ و ۰/۷۸ به دست آمد. دهقانی زاده و حسین چاری (۱۳۹۱) برای تعیین پایایی ابزار از روش آلفای کرونباخ استفاده کردند و میزان هر بعد بدین صورت به دست آمد: بعد خودکارآمدی تحصیلی ۰/۷۰، بعد خودکارآمدی اجتماعی ۰/۶۹ و بعد خودکارآمدی هیجانی ۰/۷۴.

اعتیاد به شبکه های اجتماعی مجازی: پرسشنامه توسط صادق زاده و همکاران (۱۳۹۷) ساخته شده است. مزیت این پرسشنامه نسبت به سایر پرسشنامه هایی که میزان اعتیاد به شبکه های مجازی را مورد ارزیابی قرار می دهند این است که پرسشنامه مذکور متناسب با فرهنگ و جامعه نوجوانان ایرانی طراحی شده است. نحوه پاسخ دهی به سوالات پرسشنامه براساس طیف لیکرت ۴ درجه ای می باشد. در پژوهش صادق زاده و همکاران (۱۳۹۷) روایی محتوایی، صوری و ملاکی پرسشنامه مناسب ارزیابی شد و پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۲ گزارش شد.

خودتنظیمی: این پرسشنامه را بوفارد^۲ و همکاران در سال (۱۹۹۵) طراحی کرده اند (عطاردی، ۱۳۹۲) که سازه خودتنظیمی را در اندازه های پنج درجه ای لیکرت می سنجد. در پژوهش طالب زاده نوبریان و همکاران (۱۳۹۰) اعتبار پرسشنامه براساس اجرای آزمایشی روی ۳۰ دانشجو با آلفای کرونباخ ۰/۷۶ به دست آمده است. عطاردی (۱۳۹۲) ضریب پایایی کل پرسشنامه را ۰/۷۲ گزارش کرده است.

یافته ها

از ۲۰۰ نفر شرکت کننده در پژوهش ۱۰۰ نفر از نمونه مورد مطالعه دهم، ۵۰ نفر یازدهم و ۵۰ نفر دوازدهم بودند. در نهایت میانگین و انحراف معیار سن شرکت کنندگان در پژوهش به ترتیب ۱۶/۵۷ و ۰/۸۳ بود. در

¹ Muris

² Bouffard

جدول (۱) شاخص های توصیفی به همراه ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون ارایه شده است.

جدول ۱. نتایج شاخص های توصیفی و آزمون همبستگی پیرسون جهت بررسی رابطه متغیرها

متغیر	اهمال کاری تحصیلی	خود تنظیمی	خودکارآمدی	اعتیاد به اینترنت	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
اهمال کاری تحصیلی	۱				۱۱/۱۱	۱۱/۰۰	۰/۳۳۳	۰/۳۳۳
خود تنظیمی	-۰/۳۳*	۱			۲۲/۰۰	۳۳/۳۳	-۱/۰۰۰	۱/۵۵۵
خودکارآمدی	-۰/۴۴*	۰/۲۲*	۱		۷۷/۱۱	۰۰/۲۲	-۰/۰۰۰	-۰/۹۹۹
اعتیاد به اینترنت	۰/۶۶*	-۰/۰۰*	-۰/۶۶*	۱	۰۰/۰۰	۹۹/۱۱	-۰/۵۵۵	-۰/۳۳۳

* $P < ۰/۰۵$

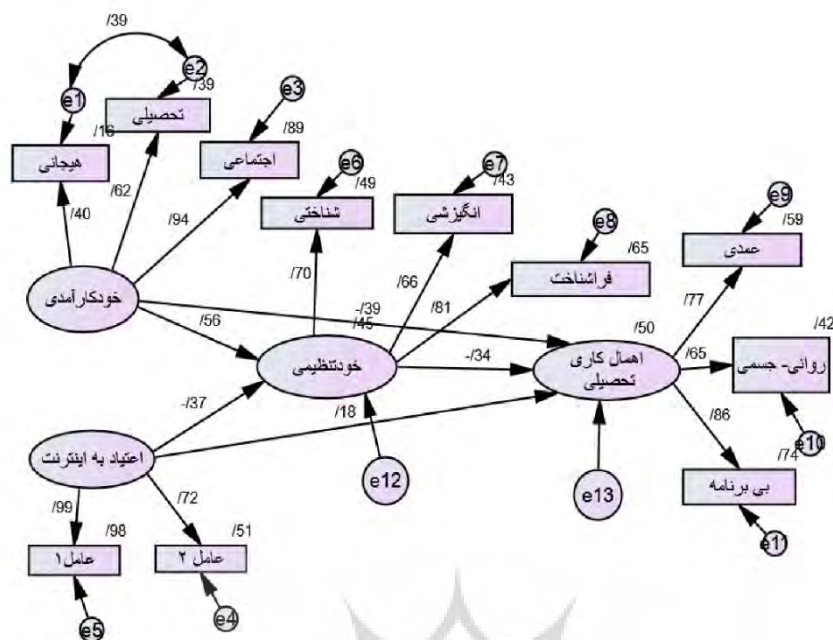
** $P < ۰/۰۱$

نتایج بدست آمده از آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۱) نشان داد که اهمال کاری تحصیلی با اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت و معنی دار دارد ($P < ۰/۰۵$) و با مولفه های خودتنظیمی و مولفه های خودکارآمدی رابطه منفی و معنی دار دارد ($P < ۰/۰۵$).

پیش از پرداختن به مدل یابی معادلات ساختاری، مفروضه های این تحلیل مانند نرمال بودن تک متغیره و چند متغیره، عدم وجود هم خطی چند گانه و داده های پرت مورد بررسی قرار گرفت. چو و بنتلر^۱ (۱۹۹۵) نقطه برش ± ۳ را برای مقدار چولگی مناسب می دانند. برای شاخص کشیدگی نیز به طور کلی بیش از ± ۱۰ در مدل یابی معادلات ساختاری مسئله آفرین است (کلاین، ۲۰۱۱). در مدل مفهومی چولگی متغیرها در دامنه ۰/۷۳۳ تا ۱/۴۵۰- و کشیدگی آنها در دامنه ۱/۲۱۵ تا ۰/۷۱۳- قرار داشت بنابراین پیش فرض نرمال بودن تک متغیری محقق شده است. بنتلر (۲۰۰۵) پیشنهاد می کند که مقادیر بزرگتر از ۵ برای ضریب ماردیا نشان دهنده توزیع غیر نرمال داده ها است (بین، ۲۰۱۰). مقدار ضریب ماردیا برای داده های پژوهش حاضر برابر با ۲/۳ است که نشان می دهد مفروضه نرمال بودن چند متغیره برقرار است. بررسی ماتریس همبستگی بین متغیرها حاکی از عدم وجود هم خطی چندگانه بین آنها بود. ضرایب همبستگی که بالای ۰/۸۵ باشد با ایجاد مسئله هم خطی چندگانه در تخمین صحیح مدل مشکل ایجاد می کنند (کلاین، ۲۰۱۱). در این پژوهش فرض عدم وجود هم خطی چندگانه نیز محقق شده است. همچنین، مقادیر آماره تحمل برای متغیرها بیش تر از ۰/۴۰ و مقادیر آماره تحمل کم تر از ۱۰ بود بنابراین هم خطی میان متغیرهای پیش بین پژوهش نگران کننده نبود. مقدار بدست آمده برای آزمون دوربین واتسون برابر با ۱/۷۷ بود و بین مقدار مناسب ۱/۵ الی ۲/۵ قرار داشت. پارامترهای اندازه گیری روابط مستقیم در جدول (۲) ارائه شده است. در شکل (۱) مدل برازش شده پژوهش ارائه شده است.

¹ Chou, Bentler

² Byrne

شکل (۱) ضرایب تأثیر خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت بر اهمال کاری تحصیلی به واسطه خودتنظیمی
جدول ۲. شاخص های برازش مدل اندازه گیری و مدل ساختاری

شاخص برازندگی	CMIN DF	(CFI)	(IFI)	(GFI)	(RMSEA)	NFI
دامنه قابل پذیرش	کمتر از ۳	بزرگتر از ۰/۹۰	بزرگتر از ۰/۹۰	بزرگتر از ۰/۸۰	کمتر از ۰/۰۸	بزرگتر از ۰/۹۰
مدل اندازه گیری	۲/۳۸	۰/۹۷	۰/۹۶	۰/۸۸	۰/۰۴	۰/۹۵
مدل ساختاری	۲/۵۳	۰/۹۶	۰/۹۶	۰/۸۸	۰/۰۵	۰/۹۴

با توجه به نتایج به دست آمده می توان گفت که مدل اندازه گیری و ساختاری از نظر شاخص های معنی داری و برازش مورد تایید است.

جدول ۳. اثرات مستقیم متغیرهای پژوهش

متغیرها	ضرایب مسیر	مقدار T	معنی داری
خودکارآمدی ← خود تنظیمی	۰/۵۶	۴/۴۲	معنی دار
اعتیاد به اینترنت ← خود تنظیمی	-۰/۳۷	-۴/۸۴	معنی دار
خود تنظیمی ← اهمال کاری تحصیلی	-۰/۳۴	-۲/۸۵	معنی دار
خودکارآمدی ← اهمال کاری تحصیلی	-۰/۳۹	-۳/۳۲	معنی دار
اعتیاد به اینترنت ← اهمال کاری تحصیلی	۰/۱۸	۲/۲۹	معنی دار

باتوجه به جدول (۴) اثر مستقیم متغیرهای خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت بر اهمال کاری تحصیلی معنادار است. اثر مستقیم خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت بر خودتنظیمی معنادار است. در نهایت اثر

مستقیم خودتنظیمی بر اهمال کاری تحصیلی معنادار است. به منظور بررسی اثرات غیر مستقیم از آزمون بوت استراپ استفاده شده است، که نتایج آن در جدول (۵) ارائه گردیده است.

جدول ۴. نتایج آزمون بوت استراپ برای اثرات میانجی

مستقل	میانجی	وابسته	حد پایین	حد بالا	ضریب استاندارد	P-value
خودکارآمدی	خودتنظیمی	اهمال کاری تحصیلی	-۰/۷۵۵	-۰/۰۷۴	-۰/۱۹	۰/۰۲
اعتیاد به اینترنت	خودتنظیمی	اهمال کاری تحصیلی	۰/۰۴۱	۰/۲۸۲	۰/۱۲	۰/۰۱

نتایج بررسی اثرات غیرمستقیم نشان داد بین خود کارآمدی، اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی به واسطه خودتنظیمی رابطه معنی دار وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر تعیین روابط ساختاری خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت با اهمال کاری تحصیلی نوجوانان به واسطه خودتنظیمی بود. نتایج پژوهش حاضر نشان داد بین خودکارآمدی و اهمال کاری تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. این یافته با پژوهش شوفانیا و همکاران (۲۰۲۳) همسو می باشد. درتبیین این یافته می توان گفت هر چه میزان خودکارآمدی دانش آموزان بالاتر باشد بیشتر جرات می کند خود را در موقعیت های چالش برانگیزتری قرار دهند (بورکا و یوئن، ۲۰۰۸؛ دورو و بالکیس، ۲۰۱۷؛ کیم و سنو، ۲۰۱۵). به عبارت دیگر، دانش آموزانی که خودکارآمدی پایینی دارند اغلب به توانایی های خود برای موفقیت در تکالیف تحصیلی شک می کنند، عدم اعتماد به نفس در آنها ممکن است منجر به اجتناب و تعویق انداختن وظایف تحصیلی شود.

استفاده از رسانه های اجتماعی در میان نوجوانان در حال حاضر غالب ترین فعالیت است (بانای^۱ و همکاران، ۲۰۱۷). نتایج پژوهش حاضر نشان داد بین اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. این یافته با پژوهش هرلندز و همکاران (۲۰۱۹)، ازنا^۲ و همکاران (۲۰۲۰) و حمیدی و همکاران (۱۳۹۴) همسو می باشد. درتبیین این یافته می توان گفت دانش آموزانی که زمان زیادی را به صورت آنلاین در رسانه های اجتماعی سپری می کنند ممکن است زمان کمتری برای مطالعه و تکمیل تکالیف داشته باشند در نتیجه رابطه مستقیم میان این دو متغیر قابل تبیین می باشد.

از سایر نتایج پژوهش حاضر می توان گفت بین خودکارآمدی و اهمال کاری تحصیلی به واسطه خودتنظیمی رابطه غیر مستقیم وجود دارد. مدل های چرخه ای خودتنظیمی (زیممرمن^۳، ۱۹۹۸) نشان می دهد که بی نظمی هایی مانند مهارت های ضعیف تصمیم گیری یا پشتکار کم ممکن است هر دو منجر به اهمال کاری،

¹ BaAnyai

² Aznar-Díaz

³ Zimmerman

موفقیت کم، ناامیدی و کاهش بهزیستی می شود. بنابراین در تبیین این یافته می توان گفت کاهش خودتنظیمی سبب کاهش قرارگیری فرد در موقعیت های چالش برانگیز شده و میزان سطح موفقیت و باور به توانایی ها را در دانش آموزان کاهش می دهد در این وضعیت زمینه برای افزایش اهمال کاری تحصیلی فراهم می شود. از سایر نتایج پژوهش حاضر می توان گفت بین اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی به واسطه خودتنظیمی رابطه غیر مستقیم وجود دارد. افراد اهمال کار هنگام مواجه شدن با اهداف بلند مدت کارهای خود را بارها به تاخیر می اندازند تا به منابع کوتاه مدت دست پیدا کنند. در تبیین این یافته می توان گفت نوجوانانی که خودتنظیمی بالایی دارند ممکن است کمتر تحت تاثیر عادات اینترنتی قرار بگیرند و خود تنظیمی به آنها کمک می کند تا تمرکز خود را روی تکالیف تحصیلی حفظ کنند. به عبارت دیگر تقویت مهارت های خودتنظیمی به نوجوانان کمک می کند استفاده از اینترنت را مدیریت کرده و رفتارهای اهمال کاری را به حداقل برسانند. از محدودیت های پژوهش حاضر این بود که شرکت کنندگان از بین دانش آموزان دختر مقطع دوم متوسطه بوده اند از این رو باید در تعمیم نتایج به سایر گروه های سنی و دانش آموزان پسر جانب احتیاط را رعایت کرد. بنابراین پیشنهاد می شود مطالعات مشابهی بر روی گروه های سنی گوناگون و دانش آموزان پسر صورت گیرد. به مشاوران مدارس پیشنهاد می شود از مهارت خودتنظیمی به عنوان یک راهبرد برای نوجوانانی که اهمال کاری تحصیلی دارند استفاده کنند. همچنین، توصیه می شود در پژوهش های آتی از مصاحبه برای جمع آوری داده ها استفاده گردد تا نقایص ابزارهای خود گزارش دهی مانند پرسشنامه ها برطرف شده و نتایج دقیق تری کسب گردد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- چناری، سمیرا و یوسفی، فرید. (۱۳۹۳). ابعاد خودکارآمدی نوجوانان در گونه های مختلف خانواده در مدل بافت نگر و محتوای خانواده. *روش ها و مدل های روانشناختی*، ۵(۱۸)، ۲۴-۱.
- حمیدی، فریده، مهدیه نجف آبادی، مجید و نمازیان نجف آبادی، ثمانه. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین اعتیاد و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان متوسطه، *فناوری آموزش و یادگیری*، ۱(۳)، ۸۹-۱۰۶.
- دهقانی زاده، محمد حسین و حسین چاری، مسعود. (۱۳۹۱). سرزندگی تحصیلی و ادراک از الگوی ارتباطی خانواده: نقش واسطه ای خودکارآمدی. *مجله مطالعات آموزش و یادگیری*، ۴(۲)، ۲۱-۴۷.
- سواری، کریم. (۱۳۹۰). ساخت و اعتبار یابی آزمون اهمال کاری تحصیلی. *فصلنامه اندازه گیری تربیتی*، ۲(۵)، ۹۷-۱۱۰.
- صادق زاده، رقیه، احدی، حسن، درتاج، فربرز و منشئی، غلامرضا. (۱۳۹۷). ساخت و بررسی ویژگی های روانسنجی پرسشنامه اعتیاد به شبکه های اجتماعی مجازی در نوجوانان. *فصلنامه مطالعات اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی*، ۸(۲۴)، ۲۳۵-۲۶۴.
- طالب زاده نوپریان، محسن، ابوالقاسمی، محمود، عشوری نژاد، فاطمه و موسوی، سیدحسن. (۱۳۹۰). بررسی روابط ساختاری خودپنداره، یادگیری خودتنظیمی و موفقیت تحصیلی دانشجویان. *فصل نامه روش ها و مدل های روان شناختی*، ۱(۴)، ۷۲-۵۲.
- عطاردی، مریم و کارشکی، حسین. (۱۳۹۲). نقش ابعاد کمال گرایی و جهت گیری های هدف در پیش بینی خودتنظیمی دانشجویان. *فصل نامه دانش و پژوهش در روان شناسی کاربردی*، ۱۴(۲)، ۱۰۸-۱۰۰.

- Alamer A, Alrabai F. (2023). The causal relationship between learner motivation and language achievement: New dynamic perspective. *Applied Linguistics*. 44(1), 148-68. <https://doi.org/10.1093/applin/amad026>
- Alborzkouh P, Nabati M, Zainali M, Abed Y, Shahgholy Ghahfarokhi F. (2015). A review of the effectiveness of stress management skills training on academic vitality and psychological well-being of college students. *J Med Life*. 8(4), 39-44. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28316704/>
- Ashraah MM, Mustafa AS. (2021). The effect of teaching according to the Bybee constructive learning model on the acquisition of secondary school students of concepts of Islamic Education in Jordan. *Dirasat: Educational Sciences*. 48(2), 60-80. doi: [20.1001.1.26453460.2022.5.3.19.1](https://doi.org/10.1001.1.26453460.2022.5.3.19.1)
- Azizi H, Norozi D, Zaree zavaraki E. (2016). The Effect of Bybee Teaching Method on Learning and Educational Achievement Motivation of Students. *Biquarterly Journal of Cognitive Strategies in Learning*. 3(5), 39-55. https://asj.basu.ac.ir/article_1359.html
- Dehghanizadeh MH, Hossein Chari M. (2012). Academic vitality and perception of family communication pattern; the mediating role of self-efficacy. *Journal of Education and Learning Studies*. 4(2): 21-47. doi: [10.22099/jsli.2013.1575](https://doi.org/10.22099/jsli.2013.1575).
- Dietrich J, Moeller J, Guo J, Viljaranta J, Kracke B. (2019). In-the-Moment Profiles of Expectancies, Task Values, and Costs. *Front Psychol*. 17;10:1662. doi: [10.3389/fpsyg.2019.01662](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01662).
- Eisner, E. W. (2000). The kind of schools we need: Personal essays. Heinemann.
- Ford, D. Y. (2013). Reversing underachievement among gifted black students: Promising practices and programs. Prufrock Press.
- Gall, M.D., Gall, J.P. and Borg, W.R. (2003). Educational research: An introduction. Pearson Education Inc., Boston.
- Gamage KAA, Dehideniya DMSCPK, Ekanayake SY. (2021). The Role of Personal Values in Learning Approaches and Student Achievements. *Behav Sci (Basel)*. 11(7), 102-110. doi: [10.3390/bs11070102](https://doi.org/10.3390/bs11070102).
- Gillies, R. M., & Rafter, M. (2020). Using visual, embodied, and language representations to teach the 5E instructional model of inquiry science. *Teaching and Teacher Education*, 87, 102951. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.102951>

- Harter S. (1981). A new self-report scale of intrinsic versus extrinsic orientation in classroom: Motivational and informational components, *Developmental Psychology*. 17(3), 300-312. https://www.jstage.jst.go.jp/article/ijshs/advpub/0/advpub_201906/pdf/-char/ja
- Hashemi, Seyedzia (2008). Declining academic motivation of students. Mehr News Agency, report link: <https://B2n.ir/w11725>
- Hecht CA, Grande MR, Harackiewicz JM. (2021). The Role of Utility Value in Promoting Interest Development. *Motiv Sci*. 7(1),1-20. doi: [10.1037/mot0000182](https://doi.org/10.1037/mot0000182).
- Holmes W, Dowker A. (2013). Catch up numeracy: a targeted intervention for children who are low-attaining in mathematics. *Research in Mathematics Education*. 15,249–255. DOI: [10.1080/14794802.2013.803779](https://doi.org/10.1080/14794802.2013.803779)
- Karimi Jozestani L, Faramarzi S, Yarmohammadian A. (2016). The Effectiveness of Training Metacognition-Based Study Skill on the Students' Achievement Motivation, Self-Efficacy, Satisfaction with School and Resilience. *Interdisciplinary Journal of Virtual Learning in Medical Sciences*. 7(2): 1-8. doi: [10.5812/ijvlms.12151](https://doi.org/10.5812/ijvlms.12151).
- Karsli, F, AlipaSa. (2014). Developing a Laboratory Activity by Using 5e Learning Model on Student Learning of Factors Affecting the Reaction Rateband Improving Scientific Process Skills. *Procardia - Social and Behavioral Sciences*, 143: 663–668. DOI:[10.1016/j.sbspro.2014.07.460](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.460)
- Khamisabadi M, Mirmehdi S R, Merati A R. (2021). Relationship of Academic Vitality, Academic Self-efficacy, and Metacognitive Skills with Lifelong Learning Concerning Mediating role of Study Approaches. *J Research Health*. 11(1):1-10.URL: <http://jrh.gmu.ac.ir/article-1-1467-en.html>
- Kuo M, Klein SE, Browning MH, Zaplatosch J. (2021). Greening for academic achievement: Prioritizing what to plant and where. *Landscape and Urban Planning*. 206: 103962. doi: [10.1016/j.landurbplan.2020.103962](https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103962)
- Lapper Mark RJ. H Corpus Sh. S. Iyengar H. (2005). Intrinsic and extrinsic motivation in the classroom: Age diferncenes and academic correlates, *Journal of Educational Psychology*. 97(2), 184-196. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.97.2.184>
- Mahdizadeh, A., Firouz Abadi, P. S., Mohammadi, H., Sharifi Najaf Abadi, A., Mohammadi, F. & Mansoori, N. (2017). The Effectiveness of the Beybee Teaching Method (5E) on Enhancing Students' Academic Achievement. *Quarterly Journal of Education Studies*, 3(9), 67-86. https://researchbt.cfu.ac.ir/article_504.html?lang=en
- Martin AJ, Marsh HW. (2006). Academic Resilience and Its Psychological and Educational Correlates: A Construct Validity Approach. *Psychology in the Schools*. 43, 267-281. <https://doi.org/10.1002/pits.20149>
- McKenney S, Reeves TC. (2021). Educational design research: Portraying, conducting, and enhancing productive scholarship. *Medical education*. 55(1):82-92. doi: [10.1111/medu.14280](https://doi.org/10.1111/medu.14280).
- Mehdizadeh A, Firozabadi PS, Mohammadi H, Sharifi Najafabadi A, Mohammadi F Mansouri N. (2017). The effectiveness of Bayibi training on the motivation of students' academic progress. *Research training*. 3(9): 67-86. DOI:[10.5812/ijvlms.12151](https://doi.org/10.5812/ijvlms.12151)
- Moradi M, Khadijeh A, Dortaj F. (2013). Comparing the effect of teaching methods Bybee (5E) and traditional on junior-high school students' creativity and learning. *Scientific journal of innovation and creativity in humanities*. 1(8), 19-37. <https://www.researchgate.net/publication/365234277>
- Mosavi F. (2019). Training based teaching model Bybee step (5e) on learning and motivate student achievement. *Journal of New Approaches in Educational Administration*. 10(37), 1-14. https://jedu.marvdasht.iau.ir/article_3442.html?lang=en

- Mosavi, F. (2019). Training based teaching model Bybee step (5e) on learning and motivate student achievement. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 10(37), 1-14.
- Nazari, Esfandiar (2023). Reasons for students' lack of motivation towards education. Iranian Student Journalists Club, report link: <https://B2n.ir/x33424>.
- O'Connor RE, Beach K, Sanchez V, Bocian K, Flynn L. (2015). Building BRIDGES: A Design Experiment to Improve Reading and United States History Knowledge of Poor Readers in 8th Grade. *Exceptional Children*. 81,399-425.DOI: [10.1177/0014402914563706](https://doi.org/10.1177/0014402914563706)
- Parse, Hamidollah (2022). Studying the effect of the Bybee teaching method on procrastination and academic vitality of first-year high school students in Saravan. Master's thesis in Educational Sciences, (Supervisor: Mohammad Sharafi), Islamic Azad University, Anar Branch.
- Pashang, Hossein (2018). Evaluation of the academic status and academic satisfaction of secondary school students in Bandar Abbas Region 1. Master's thesis in Educational Sciences, (Supervisor: Kulthum Nami), Islamic Azad University, Bandar Abbas Branch.
- Peng, Y., & Zhang, C. (2024). The influence of achievement motivation on the educational practice ability of pre-service teachers: the multiple mediating roles of professional identity and learning engagement. *Frontiers in Psychology*, 15, 1463557. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1463557>
- Putwain DW, Wood P, Pekrun R. (2022). Achievement emotions and academic achievement: Reciprocal relations and the moderating influence of academic buoyancy. *Journal of Educational Psychology*. 114(1):108–126. <https://doi.org/10.1037/edu0000637.7>
- Putwain, D. W., Daumiller, M., Hussain, T., & Pekrun, R. (2024). Revisiting the relation between academic buoyancy and coping: A network analysis. *Contemporary Educational Psychology*, 102283. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2024.102283>
- Ramezani, A,A; Hedayati, S., Faraji, O., Khamsai, M., & Heydari Makkar, M.(2010). Studying the level of academic motivation and its related factors in students of Zabol University of Medical Sciences in 2009. *Journal of Zabol University of Medical Sciences*, 2(3), 10-19.
- Rostamnezhad F, Sardari B. (2021). The Effectiveness of Education Based on the Bybee's five-step teaching pattern (5E) on Academic Competency and Academic flow. *Quarterly Journal of Education Studies*. 7(27), 1-20. doi: [20.1001.1.25884182.1400.7.27.1.9](https://doi.org/10.1001.1.25884182.1400.7.27.1.9)
- Shin DD, Lee M, Ha JE, Park JH, Ahn HS, Son E, Chung Y, Bong M. (2019). Science for all: Boosting the science motivation of elementary school students with utility value intervention. *Learning and Instruction*. 60, 104-16. DOI: [10.1016/j.learninstruc.2018.12.003](https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2018.12.003)
- Sigalingging R, Nababan H, Putra A, Nababan M. (2023). Enhancing Learning Motivation in Elementary Schools: The Impact and Role of Rewards. *Journal Ilmu Pendidikan Dan Humaniora*. 12(1), 1-13. DOI: <https://doi.org/10.35335/jiph.v12i1.27>
- Tyagi, K. & Verma, I. (2013). Influence of Constructivism in Teaching on Academic Achievement of Primary Students. *Journal of Education & Research for Sustainable Development (JERSD)*. 1 (1), 21-34.
- Wang MT. (2012). Educational and career interests in math: a longitudinal examination of the links between classroom environment, motivational beliefs, and interests. *Dev Psychol*. 48(6):1643-57. doi: [10.1037/a0027247](https://doi.org/10.1037/a0027247).
- Wang Q, Xue M. (2022). The implications of expectancy-value theory of motivation in language education. *Frontiers in Psychology*. 13:992372. doi: [10.3389/fpsyg.2022.992372](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.992372).
- Yasbolaghi Sharahi B, Zare M, Sarikhani R. (2016). Effects of the Bybee (5E) teaching method on learning and Retention in the Basic Concepts of Nursing. 3 JNE; 5 (1), 30-37. URL: <http://jne.ir/article-1-595-en.html>.